

Kakītis, gailītis un lapsa

Kaķītis, gailītis un lapsa

Latviešu tautas pasaka

Mazā pirtiņā reiz dzīvoja kaķītis un gailītis. Viens gādāja, ka tiek gaļa, ko ēst, otrs strādāja mājas darbus. Vienu dienu kaķītis, kā jau pa laikam, bija izgājis medīt, gailītis butkiņā vārīja kāpostiņus, gaidīdams mednieku pārnesam pavalgu. Te – kur gadījies, kur ne – kāds piegrabinājās pie durvīm. Gailītis mana, ka nav vis gaidītais, bet ir cits kāds. Prasa: kas tad tur īsti ir? Bet tā bijusi gudriniece lapsiņa. Tā sākusi žēli un mīli lūgties un gausties:

– Manu zelta radiņ, neesmu jau nekāds ienaidnieks, salst kājiņas, salst rociņas, atver, ļauj sasildīties! Salst, ļoti salst! –

– Kaķītis aiziedams allaž piesaka, lai es nevienu nelaistu iekšā. Nevaru ielaist. –

Bet viltņiece mierā nelikusies un pratusi tā izlikties un izteikties, ka beidzot taču durvis tikušas atdarītas. Veikli tā nu šmaukusi iekšā, lēkājusī, sildījusies un mājnieku nez kā uzteikusi par gudru, žēlīgu, slavējamu nama turētāju. Gailītim glaunais ciemiņš par vari iepaticies, tā ka nemaz vairs nevarēja izprast, kādēļ kaķītis tur uršekļa prātu pret svešiem, kas taču ir jo tīkami un bez mazākās vainas. Sasildījusies gudriniece apvaicājusies:

– Ko tu, gailīt, labu tur vāri? –

– Vāru kāpostiņus. –

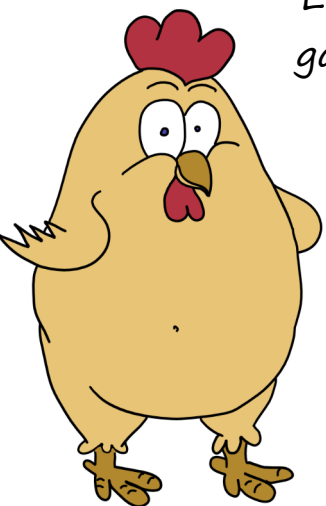
– Vai dosi pasmekēt? –

Dos arī.

– Vai, cik gardi! – lapsiņa glaimojusi.

Lapsa vēl otrreiz smeķėjusi, tad piepeši sakampusi nabaga gailīti un posusies ar medījumu zobos uz savu mitekli prom.

Kaķītis pārnācis. Pirtiņas durvis vaļā, un gailīša vairs nav. Ko nu? Pavisam nobēdājies, sācis pēdas ost. Notecējies līdz pat lapsiņas alai. Nu saprot, kas noticis. Prātojot šā, domājot tā. Gribētos visādā vīzē draudziņu glābt, jo varbūt tas alā

vēl dzīvs. Tad steidzies tālīn, uz pilsētu, kur nopircis vijoles. Nu devies atpakaļ pie alas cauruma un sācis spēlēt žēli, jūsmīgi.

Alā mitušas trīs lapsiņas: vecene ar divām meitām. Jauko mūziku izdzirdot, viena no jaunākajām skries palūkot, kas tas tāds par muzikantu. Bet, ko tik pabāzusi galvu no cauruma ārā, kaķītis nokampis, izvilkis un nokodis. Spēlējis atkal. Otra jaunā, nevarot alā vairs nociesties, nāks arī tā skatīties, kas tur tā jauki spēlē, varbūt – kas zina – varēs slaiki izdancoties. Šito manīgais kaķītis atkal nočiepis.

Vecā nu palikusi viena pati. Krāsns kuroties, baltmaizei mīkla samīcīta, rūgstot pāri trauka malām, gailītis sasieta kājām plezdinoties pabeņķē. Vecene gaidījusi, gaidījusi, bet nieki vien būs; meitas jau pašas atpakaļ tik drīz vien nenāks. Sākusi pukoties:

- Tās sliņķes, palaidnes! Es zinu, viņas sākušas dancot un neliemas vairs ne zinīs, ka krāsns jāslauka, baltmaize jācep, gailītis jānokauj un jānoplūc cepetīm. Pag, pag, tās sliņķes ar pažagu* trenkšu pie darba, un tas velna muzikants ar' dabūs savu tiesu! Nāks tāds man te darbu kavēt! -

Lampačojusi nu pati laukā, pažagu nopakaļ līdz velkot. Tiklīdz galvu izbāzusi no cauruma – caps! - muzikants nokampis un noveicis ir šo, lai gan no iesākuma vēl sirdījusies, ka palaidnes iedrīkstoties viņu vēl piejokot tādā negēlīgā vīzē.

Kaķītis spēlējis vēl labu brīdi, bet, kad nekā vairs nesagaidījis, šļūcis pats alā iekšā. Tur nu atradis labo draudziņu nāves bailēs ķepurojamies. Atrasisījis saites, dūšīgi iepēris par nepaklausību un krietni sarājis. Tad slaucījis krāsni, cepuši baltmaizi un ēduši kā pa dzīrēm. Daudz raušu stiepuši prom uz savu pirtiņu. Bet gailītis no šās reizes vairs nevienu citu nelaidis pie sevis iekšā kā vienīgi kaķīti.

*Pažaga – slota krāsns slaucīšanai, parasti no žagariem ar visām lapām un skujām.

Lapsas aste

1. Lapsai aste nodilusi, purvus mežus bradājot
2. Manam tēvam raibi suņi, lapsas pēdas atraduš'
3. Skatatiesi, raugatiesi, kam tā lapsas aste krīt?
4. Kam tā lapsas aste krīt, tas lai lapsai pēdas dzen.

Latviešu tautasdziesma

Lapsiņai, māsiņai,
Visi svārki noplīsuši.
Visi svārki noplīsuši,
Purvus, mežus bradājot.

Nevienam tā nerīb
Kā kaķim dancojot:
Zīda zeķes, samta kurpes,
Griķu salmu cepurīte.

